

VCW symposium 2018

VERLIES EN LEVEN

een symposium over
verdriet, hoop en veerkracht

woensdag
7 november 2018
9 - 16.30 uur

Cultuur- en Congrescentrum
Antropia in Driebergen

Verlies hoort bij het leven. En dat brengt verdriet en rouw mee. Maar vaak ook verbinding en hoop. Het is een complexe levenservaring, die naast het achterlaten van mensen en kansen, zichtbaar maakt hoe het leven weer wint aan levenskracht en mogelijkheden. Veerkracht!

Psycholoog en systeemtherapeut An Hooghe, die al jaren onderzoek doet naar dit thema, gaat in haar lezing tijdens dit symposium in op het rouwproces van ouders die een kind verloren hebben.

Wilma van Klaveren MA, contextueel therapeut, supervisor en leertherapeut VCW en ECP therapeut, brengt daarna de 22e Ammy van Heusdenlezing. Zij deed vanuit de contextuele benadering onderzoek naar rouw en (ethische) verbeelding. Ze richtte zich daarbij op de relationeel-ethische betekenis van de 'aanwezigheid van de afwezige' na verlies. In haar lezing worden deze thema's verder verkend.

Voor en na de lunch is er telkens een workshopronde, waar een keuze gemaakt kan worden uit zes workshops, waarin vanuit hele verschillende hoeken nader op het onderwerp wordt ingegaan.

Als afsluiter van de dag geeft Odette de Theije, kinder- en jeugd psychiater, theatermaker en ervaringsdeskundige, ons een blik in hoe haar inzichten als psychiater veranderen door het verlies in haar eigen leven. Zij speelde de afgelopen maanden een theatervoorstelling over het verlies van haar man. Voor ons geeft zij een beklijvende lezing.

Het wordt een intense dag over verlies en leven.

PROGRAMMA

Het symposium vindt plaats in:
Cultuur- en Congrescentrum
Antropia
Hoofdstraat 8
3972 LA Driebergen

Antropia ligt naast NS-station
Driebergen-Zeist en de
A12-afslag Driebergen-Zeist.

09.00 - 09.30	Registratie en ontvangst
09.30 - 09.45	Opening
09.45- 10.40	Anders nabij: het belang van het in verbinding blijven na de dood van een kind An Hooghe
10.40 - 11.30	22e Ammy van Heusdenlezing * "Geweest zijn is ook een vorm van zijn". Over leven met de 'aanwezigheid van de afwezige' Wilma van Klaveren
11.30 – 12.00	Pauze
12.00 – 13.00	Workshopronde 1
13.00 – 14.00	Lunchpauze
14.00 – 15.00	Workshopronde 2
15.00 – 15.15	Pauze
15.15 – 16.15	Rouw is integreren van verlies en liefde Odette de Theije
16.15 - 16.30	Terugblik en afsluiting
16.30 - 17.30	Borrel

* *De VCW organiseert ieder jaar de Ammy van Heusdenlezing met de bedoeling mensen aan het woord te laten die op een bijzondere wijze werken met de contextuele benadering. Vanwege de verdienstelijke wijze waarop Ammy van Heusden (1920-1986) het contextuele gedachtegoed in Nederland bekend heeft gemaakt, is haar naam verbonden aan deze jaarlijkse lezing*

SPREKERS

An Hooghe is Psycholoog en Relatie- en Gezinstherapeut. Zij werkt op Context (UPC KULeuven) en heeft daarnaast haar eigen praktijk 'Verbinding In Verlies'. Al twintig jaar werkt zij voornamelijk met mensen die in het leven geconfronteerd worden met verlies en rouw. Ze leidt hulpverleners op en doet onderzoek naar de partnerrelatie van ouders na het verlies van een kind. An publiceerde dit jaar het boek 'Anders Nabij. De stille kracht van ouders na de dood van hun kind.'

Wilma van Klaveren, MA, is VCVW geregistreerd contextueel therapeut, leertherapeut en supervisor en ECP therapeut. Zij werkt in haar eigen praktijk voor contextuele (leer)therapie en supervisie in Utrecht. Veel van haar cliënten leven met verlies. Als supervisor en opleider werkt zij onder meer voor het Instituut Contextuele Benadering in Ede waar zij mede een opleiding ontwikkelde voor rouw en verlies. Zij deed onderzoek naar ethische verbeelding en rouw. Zij is oud-voorzitter van de VCVW en hoofdredacteur van het Vakblad voor Contextuele Hulpverlening.

Odette de Theije is kinder- en jeugdpsychiater, moeder, weduwe, trainer/coach in systemisch werk, voorzitter van de Vereniging voor Transpersoonlijke Psychiatrie en heeft als regisseur en actrice een theaterachtergrond. Samen met theatermaker Kees van der Zwaard heeft zij haar eigen rouwproces universeel gemaakt en speelt momenteel solo de theatervoorstelling 'De vrouw die alles had'.

Anders nabij: het belang van het in verbinding blijven na de dood van een kind

An Hooghe

Voor ouders die een kind verliezen, staat de wereld stil en davert alles op z'n grondvesten. Hiermee gepaard gaan vragen als: Wie ben ik nu (nog)? Hoe kan ik nu vorm geven aan de relatie die ik had met mijn overleden kind? Hoe verandert dit ook mijn relatie met de mensen rondom mij? En essentieel: Wie is er voor mij nu ik mezelf (even) kwijt ben? Bij ieder verlies gaat het om een proces van (terug) in verbinding te gaan, met zichzelf en met diegene die men verloren is, maar ook met de dichtere en bredere omgeving. Aan de hand van veerkrachtige verhalen van ouders maken we in deze lezing de link naar zoektochten in de therapeutische praktijk.

"Geweest zijn is ook een vorm van zijn", over leven met de 'aanwezigheid van de afwezige'

Wilma van Klaveren

'Ik ben aan de verbeelding overgeleverd', zegt Conny Palmén, na ingrijpend verlies. 'Ik ben eraan gewoon geraakt zonder hem met hem te zijn.' De huidige rouwtheorieën erkennen een doorgaande band met de overledene na de dood. Maar wat betekent dat? Deze lezing stelt vanuit de contextuele theorie vragen over ethische verbeelding, over doorgaande dialoog, over geven en nemen en andere thema's. Romanfragmenten zijn een gids. Antwoorden vinden we ook. Want de contextuele benadering biedt een (veer)krachtig kader voor de therapeutische rouwpraktijk.

Rouw is integreren van verlies en liefde

Odette de Theije

'Een ongekend bizar proces', zeg De Theije nadat vier jaar geleden haar man Roelof (56) plotseling overleed. Met dat ene grote verlies komt ouder verlies opnieuw mee. Deze lezing gaat over het – waar mogelijk – kiezen van een eigen grondhouding in het ondergaan en verdragen van rouw, en daardoor over het landen en ontwakken in een nieuw-normaal. In dat proces verdiept toegenomen sensitiviteit (verrijkend en problematisch tegelijkertijd) ongevraagd de existentiële dimensie van het eigen leven dat noodgedwongen completer is geworden. 'Dat heeft mij als psychiater intuïtiever en bescheidener gemaakt.'

WORKSHOPS

Bij je aanmelding kun je aangeven welke twee workshops je wilt bijwonen

Jamal El Boujddaini, bachelor in de Gezinswetenschappen en Contextueel Counselor, werkt meer dan 25 jaar binnen het jeugdwelzijnswerk. Zijn specialismen zijn het werken met gezinnen met migratie- en/of moslimachtergrond, divers-sensitieve hulpverlening, procesbegeleiding oudergroepen, opvoedings-thema's, radicalisering en het begeleiden van jongeren en hun context in een proces van radicalisering.

Luc Claes is kinder-, jongeren- en gezins-therapeut. Luc heeft meer dan 20 jaar ervaring in de jeugdhulpverlening. Hij heeft een grote affiniteit in het werken met kinderen en jongeren met een mentale beperking. Luc is tevens bestuurder van Leren over Leven, leerschool voor contextuele hulpverlening.

Esther Cohen, in Wenen geboren en in Nederland getogen, is gecertificeerd Transactioneel Analist-coaching & counseling en rouwtherapeut. Zij richt zich, in haar eigen bureau op persoonlijke coaching, teamcoaching en coaching bij verlies. In 2017 bracht zij het boekje RouwLust uit. Geschreven door en voor weduwen.

A

Migratiepijn, verlies en rouw in families met een migratiegeschiedenis

Jamal El Boujddaini

In deze workshop krijgen hulpverleners de nodige inzichten en tools om cliënten met een etnisch-culturele minderheden-achtergrond beter te begrijpen. Thema's als migratie(pijn), religie, diverse referentiekaders en opvoedingsmodellen vormen de rode draad van deze onderdompeling in divers-sensitieve hulp. Er is bijzondere aandacht voor de verlieservaring en de rouw die gekoppeld is aan migratie, over de generaties heen. Maar ook voor mogelijke hulpbronnen.

B

Techniek van het wapenschild

Luc Claes

Door plotse, ingrijpende gebeurtenissen of sluimerende moeilijke thema's raakt een gezin soms uit balans. Soms raken familieleden hun houvast kwijt. Het lijkt alsof de grond onder hun voeten verdwijnt en iedereen 'een andere taal' spreekt. De techniek van het wapenschild kan helpend zijn om op zoek te gaan naar hoe weer houvast en herkenning gevonden kunnen worden en verbinding gemaakt kan worden, zodat ieder op een gepaste manier met zijn rouw kan omgaan en rouwreacties beter begrepen worden.

C

Rouwlust

Esther Cohen

'De eerste maanden en jaren na de dood van mijn man ademende ik rouw. Ik was niet *in* de rouw. Ik *was* rouw. Ik was bezet. In mij ging het er 24/7 over en op een ochtend diende het zich aan. Zin. Aanraken. Strelen. Zoenen. Seks. Intimiteit. Lust. Gemis van al dat!' Gemis gaat hand in hand met verlangen. Rouwen is een eenzaam pad. Als het helpend is om gehoord, gezien en erkend te worden dan helpen taboes niet. Let's talk about Sex!

WORKSHOPS vervolg

Albert van Dieren MCH, Contextueel therapeut VCW, is als docent, supervisor en onderzoeker betrokken bij het Instituut Contextuele Benadering te Ede. Daarnaast heeft hij een praktijk voor contextuele (leer)therapie en supervisie.

Wilma van Klaveren spreekt op dit symposium de 22e Ammy van Heusdenlezing uit.

Karen Verstraeten is contextueel psychotherapeute en rouwtherapeute. Zij is verbonden aan verschillende groepspraktijken. Ze geeft supervisie en vorming aan patiënten, hulpverleners en therapeuten over omgaan met chronisch ziek zijn. Karen heeft verschillende publicaties op haar naam staan.

D

Werken in een gezin waar een ouder is overleden

Albert van Dieren

Hoe kun je gezinnen begeleiden vanuit de contextuele en vanuit de dialogische benadering als een ouder is overleden? In het onderzoek naar het begeleiden van jonge gezinnen waar een ouder is overleden, heeft Albert van Dieren therapeuten uit beide stromingen gevraagd hoe zij de begeleiding vormgeven. De uitkomsten hiervan zijn vertaald naar waar beide benaderingen van elkaar verschillen en hoe zij elkaar kunnen verrijken. Wat betekent dit om ruimte te maken voor een onderlinge dialoog en het vormgeven van een 'continuïteit bond' met de overledene?

E

Napraten met de spreker

Wilma van Klaveren

Heb jij dat ook, dat je na afloop van een lezing denkt: daar zou ik wel eens met de spreker en een paar anderen over door willen praten? Op dat punt heb ik nog wel een vraag! Daar kijk ik heel anders tegenaan! En wat vindt de spreker dan van ...? Wie citeerde zij daar nou precies? Weet iemand een goed boek of een film die daar ook over gaan? Dan is dit de workshop voor jou! Verwacht geen lezing deel twee en geen creatieve opdrachten. We gaan zitten met de benen op tafel, praten na en kijken wat er komt. Zeker dus ook waar jij mee komt! Maximaal tien deelnemers.

F

Chronisch ziek zijn doet chronisch rouwen

Karen Verstraeten

Deze workshop geeft zicht op wat er gebeurt bij mensen die chronisch ziek worden en biedt handvatten om in te schatten hoe de cliënt en zijn omgeving dit beleven, erom rouwen en zoeken naar een gepaster evenwicht. Niet één keer, maar steeds opnieuw, bij elke beperking die zich aandient. Ze worden 'rouwdeskundig'. Er wordt, aan de hand van een casus, interactief stil gestaan bij wat je rol als hulpverlener/therapeut kan zijn in dit proces.

AANMELDEN

Vereniging van Contextueel Werkers

De Vereniging van Contextueel Werkers (VCW) is een beroepsvereniging voor mensen die werken vanuit de contextuele benadering. De VCW stelt zich ten doel het contextuele denken verder te ontwikkelen, uit te dragen en de kwaliteit van het contextueel werken te bewaken.

Het contextuele gedachtegoed is ontwikkeld door de Hongaars-Amerikaanse psychiater en familietherapeut Prof. Dr. Ivan Boszormenyi-Nagy (1920-2007). Belangrijke drijfveer van deze benadering is de dynamische verbondenheid van een mens met verleden, heden en toekomst. Invloeden en belangen van voorgaande, huidige en toekomstige generaties, loyaliteiten en de balans tussen geven en ontvangen vormen belangrijke elementen in het contextuele denken en werken. Een meerzijdig partijdige houding is essentieel voor de contextueel werker.

Postbus 2834
3500 GV Utrecht
info@contextueelwerkers.eu
www.contextueelwerkers.eu
telefoon: 06 – 2457 1048

Meld je aan door middel van het digitale formulier op onze website www.contextueelwerkers.eu

Geef hier meteen je voorkeur aan voor de twee workshops die je wilt bijwonen. Vermeld ook je reserve-voorkeur voor het geval een van jouw keuze-workshops vol zit. De indeling in workshops gebeurt in volgorde van binnenkomst.

Kosten

VCW leden	€ 185
VCW-leden in opleiding *	€ 150
Niet-leden	€ 240

* *Studenten die een contextuele opleiding volgen en bovendien lid in opleiding (student-lid) zijn van de VCW.*

Bij de inschrijving zijn inbegrepen: koffie, thee en versnaperingen gedurende de hele dag, een uitgebreide buffetlunch en een drankje/hapje na afloop.

Groepskorting 4=3

Overweeg je om met minimaal drie collega's of introducés te komen, dan kun je een aanvraag doen voor de kortingsregeling *4 deelnemers = 3 x inschrijfgeld betalen*.

Deelnemers dienen zich dan wel gelijktijdig en als groep aan te melden!

Mail hierover naar het secretariaat info@contextueelwerkers.eu

Annulering

Bij een annulering vóór 22 oktober geldt 50% restitutie van het betaalde inschrijfgeld. Na deze datum is restitutie niet meer mogelijk. Bij verhindering is je plaatsvervangende harte welkom! Geef dit wel tijdig door aan de organisatie.

Betaling & bevestiging

Na aanmelding ontvang je binnen enkele dagen een bevestiging en een factuur. De inschrijving is definitief wanneer het verschuldigde bedrag is ontvangen op:

- NL17 TRIO 0254 6808 95 ten name van de VCW te Utrecht
- Vanuit België BIC: TRIONL2U

Accreditatie

Het symposium is geaccrediteerd door de VCW, NVRG, SKJ, Registerplein, SKGV, LVPW en de Mediators Federatie Nederland. Kijk voor meer informatie op onze website.